

עין משפט
גר מצוה

כב א ב מיי (פ"ו) פ"ע
מהל' ענדים הל' ו
מנג עשין פב טושי"ע י"ד
ס"י רסו סעי' עט:
ג מיי פ"ט מהל' ענדים
ד"ו ו טושי"ע י"ד סימן רסו
סעיף עט:
כג ד ה מ"י ע"ס פ"ח הל'
יג סמג ש"ס טושי"ע
י"ד ס"י רסו סעיף סד:
ס"ד ו מיי פ"ו מהל'
עכ"פ הל' י"ז:
ס"ה ז מיי ע"ס הל' ח סמג
עשין קלג:

מוסף תוספות

א. שהיא קדושה לדמיה
ואצ"ג הרגפה אינו ראוי
לא למזבח ולא לזבח
הבית ואצ"ג דלא אמר
דמיה עלי. רש"י. ב. כיון
דשי"ך בנפול לשון קדושה
כעס קדוש כי אמר
נמי קדוש לדמיו. רש"י.
ג. [ו]לא אמרו שיהו
מקדשים למזבח אלא
שאין יוצאין מדי מזבח,
לומר. רש"י. ד. ויפלו
דמיו לבריה"ב. מוס' הל"ש.
ה. המתפס תמימים
לבריה"ב. רש"י. ו. אי"כ
בעבר נמי נאמר שיימכר
ופריו העבד יהיה למזבח.
רש"י. ז. ובהא דרבי רב
מורה. רש"י. ח. הרבי"כ
ומעט עבד ושפתו
העברים מדרב"ב הדם
ולא כל האדם, ואי דאמר
דמיו עלי. מוס' הל"ש.
ט. ולמזבח בו ואצ"ג אם
הקדשו בפירוש לימכר
לדמיו שזא לא יצא
לחירות, מ"מ אין שום
קדושה חלה על גופו
לחיות אסור בהנאה אפי'
בעודו ברשות הקדש שלא
נמכר ערין, והכי ק"ל ליה
לרב דלא שייך קדושת
הקדש בגוף האדם, וי"מ
בפ"ק סנהדרין דפרך
אדם מי קדוש משמע
דפשיטא ל"י דלא שייך
קדושה בגוף האדם. מוס'
הל"ש. י. שהיא [א]
קדושה] לימכר אלא,
כשהוא מקדש [ה] סתם,
הדחם חל מיהא שם.
קדושה על גוף הבהמה.
מוס' הל"ש. יא. עד
שחמכר. מוס' הל"ש.
יב. אצ"ג דאין מעילה
במחומר. מוס' הל"ש.
יג. ונהנה בה מעל. מוס'
הל"ש. יד. הלכך
כשהקדש בסתם י"ל
לימכר לדמיון קאמי, אבל
בעבד שאין שום איש
הנאה בנפול אין לפרשו
לימכר לדמיו אלא למהו
עם קדוש: מוס' הל"ש.
טו. להוציא לחירות או
למכור לאחרים ואחרים
מוציאין אותן לחירות,
והלא אין להקדש בהן
אלא קני דמים, וכיון שכן
בעבד שני קנינים קנין
דמים, וקנין הגוף שאינו
אלא איסורא בעלמא כעין
קנין אישות, הלכך זה שלא
הקדשו אלא דין ממון שבו
אין הגוברין ולא אחרים
רשאין להוציא אותן
לחירות לדבריו הכל.
רש"י. טז. פירוש לפי
שאין גופו קנוי להקדש,
שלא הקדשו אלא לדמיו,
וזה דרך שחרורו הוא ולא
דרך מכירה, וטעם זה לא
יתכן לקמן דהתם גופן קנוי ליתומים. ועוד כי מוכרין אותם לאחרים היאך מוציאין אותם אחרים לחירות הרי לא מכרו להם
גדוליהם אלא מה שיש לו להקדש בהם. מוס' הל"ש. יז. שיאמרו שהן מוציאין עבד וכי לחירות בחנם וכי ואתו ללולו
בהקדשות וכי [ו]בנכסיהם. רש"י.

גופיה א קדיש. פי' בקונט' שאינו ראוי למזבח ולא לזד"ה לדמי לא קאמר דהיה לו לומר דמי עבדי עלי ולא דמי למקדיש זהמה טמאה א דהתם כיון דליכא למימר למיהו עם קדוש קאמר ע"כ לדמי קאמר אצ"ג דלא אמר דמיה עלי הרי היא קדושה לימכר קאמר אבל הכא דשייכא בגופיה לשון קדושה לא אמרינן לדמי קאמר ואם תאמר ואמאי לא קאמר נמי קדוש לימכר לא קאמר כיון דמילתא אחרימא היא וי"ל כדפירש בקונטרס צמון דלפי אמר כן כהדיא שיהא קדוש לימכר י"א לחירות מידי דהוה אמתפס תמימים לצדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח לעולם ולהכי לא מוקי ה"ה דאין הגוברין כגון דאמר שיהו קדושין לדמיה ומהו קשה דאי מדמינן למתפס תמימים נימא דלף על פי שצבד י"א לחירות כתיב לפייה ויפלו דמיו לצדק הבית כמו במתפס תמימים א שתימכר לזרכי מוצבא כדאמר' בהנמנות והנכסין (מנחות א.) כשהן נפדין אין נפדין אלא למזבח והדמים הם לצדק הבית כדאמר בפרק קמא דתמורה (דף ק.) דלף על פי שהוא בלא מעשה מה שעשה עשוי וללאורה משמע דמיה עם קדוש קאמר ואינו נותן שום דמיו עם קדוש ועוד מאי קפריך מאך כל חרס דהתם דאמר בלשון חרס לא שייך לומר דלמיהו עם קדוש קאמר ועוד כי משני דאמר לדמי והיינו לפירוש הקונטרס דאמר דמי עבדי ושפתמי עלי דאם הקדיש לדמים י"אלו לחירות ואם כן מאי איריח עבדיו ושפתמיו אפילו דחברו נמי ועוד מאי שנה כנענים אפילו עבדיו ושפתמיו העברים נמי ונראה לפרש כמו בהמה טמאה שמועלין בה א וכן בקרקע א אם עקר ממנו חוליא א ואפילו במחומר איסורא מיהא איכא א לדמי לא קאמר שיהא קדוש לימכר והשתא פריך שפיר מכל חרס דמיתפסק בהון קדושה ליאסר בהנאה כמו מחרים שאר נכסים ומשני דאמר לדמי שיהו לימכר ולא מיירי במקדיש בלשון חרס והשתא נימא דדוקא עבדיו ושפתמיו הכנענים ופריך אידך נמי דאמר לדמי ומשני אי הכי גוברין מאי עבדימיהו א דאמתו שהקדישו לדמיו הוא יפדנו ויהיה שלו:

וכפו את רבה ועשאה בת חורין וואמר רב נחמן בר יצחק א מנהגה הפקר נהגו בה הכי השתא התם לא לעבד הויה ולא לבן חורין הויה הכא אפשר דמיוחד לה לעבדיה ומגמר לה גופא אמר רב יהודה אמר שמואל א כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו מיתבי מעשה בר' אליעזר שנכנס בבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה א במצוה שאני ת"ר לעולם א בהם תעבודו רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר א חובה ודילמא ר"א סבר לה כמאן דאמר רשות לא סלקא דעתך דתניא בהדיא רבי אליעזר אומר חובה אמר רבה בהני א תלת מילי נחתו בעלי בתים נכסיהו דמפקי עבדיהו לחירות א ודסיירי נכסיהו בשבתא ורקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן כי מדרשא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן שתי משפחות היו בירושלים אחת קבעה סעודתא בשבתא נעקרו אמר רבה אמר רב א המקדיש עבדו יצא לחירות מאי טעמא גופיה לא קדיש לדמי לא קאמר דליהו א עם קדוש קאמר ורב יוסף אמר רב א המפקיר עבדו יצא לחירות מ"ד מקדיש כ"ש מפקיר מאן דאמר מפקיר אבל מקדיש לא דלמא לדמי קאמר איבעיא להו צריך גמ שיחרור או לא צריך ת"ש דאמר א רב חייא בר אבין אמר רב אחד זה ואחד זה יצא לחירות אשמעתין המקדיש נכסיו והיו בהן עבדים אין הגוברין רשאין להוציאן לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות רבי אומר אומר אני א אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו מתני' קא רמית עליה דרב א רב תנא הוא ופליג א ת"ש א אך כל חרם וגו' מאדם אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים הכא במאי עסקינן דאמר לדמי אי הכי אידך נמי דאמר לדמי א"ה אין הגוברים רשאין להוציאן לחירות גוברים מאי עבדיתייהו ותו אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות אחרים מאי עבדיתייהו ותו רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו ואי לדמי מאי מפני שהוא כמוכרו לו תא שמע המקדיש עבדו עושה ואוכל שלא הקדיש אלא דמיו

לדמיו: אך כל חרם אשר יחיים איש לה' מכל אשר לו מאדם וגו' אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים. שאם הקדישן מקודשים לצדק הבית. וכיון דליף טעמא מקרא קשיא לרב: דאמר לדמי. דמיו עלי להקדש ולא הזכיר עלי שם קדושה: אי הכי אידך נמי. אמאי אוקמת דפליג ארצב תלצה נמי דאמר לדמי: גוברין מאי עבדיהו. מה רשות יש להן צבד הלא אין להן על הצעלים אלא מעות. ואי קשיא לוקמה כגון דאמר הכי הוא קדוש לדמיו דעכשיו הוא קדוש לימכר י ורשותו עלי למכור וכמקדיש קרקע ובהמה טמאה מתיך דכיון דשייך בגופו לשון קדושה דעם קדוש כי אמר הכי הוא קדוש לדמיו חילה אגופו למיהו זן חורין כדק"ל צמתפס תמימים לצדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח טו צרכיות וצתמורה (דף ג.) הלכך על כרחן מתני' פליגא למימר דכי אמר הכי הוא קדוש לא לשון עם קדוש הוה אלא לשון הקדש לימכר דמיו: עושה. העבד: ואוכל. ואין מעשה ידיו הקדש: שלא הקדיש אלא דמיו. ולא אמר אלא הכי הוא הקדש לדמיו והוה כקרקע ובהמה טמאה.

תעבודו רשות דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אמר חובה. אמר רבה בני תלת מילי נחתו בעלי בתים מנכסיהו דמפקי עבדיהו לחירות ודסיירי נכסיהו בשבתא ורקבעי סעודתייהו בעידן מדרשא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן שתי משפחות היו בירושלים א קבעה סעודתא בטרב שבת וא' קבעה סעודתא בשבת ושתיין נעקרו: ההוא אמתא דהואי בפומבדיתא דהות קמעבדא אינשי איסורא אמר אביי א לא דאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה הוה כפיניא לה למרא וכתיב לה גיטא דחירותא אמר ליה רבא כי הא מורה רב יהודה משום אסורא אמר רב יוסף אמר רב המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרורו פי' יצא לחירות דקנין דמים שהיה לו עליו והפקירו הוא העבד קודם לכל אדם אבל קנין האסור אינו דבר דמטיל עליה שם הפקר הלכך לא פקע מיניה עד דכתיב ליה גיטא דחירותא:

א [יבמות סו. לקמן מג.].
ב צרכות מו: ע"ש,
ג סוטה ג. ד (סוכה)
טו: א. ט (ע"י פס"י)
טענית כ: ד"ה וסיקל,
ו [ע' מוס' לעיל יב. ד"ה]
אמר רב, ז (יבמות מט.
מיר סו: קדושין עב.
ח) [לקמן מ. ט] (קדושין
ט: ע"ג, ט) [לקמן גלג:
ג, יא] (עירובין ז:
כמותות ט. צ"ב מב.
מטהרין פג. חולין קכז.
ט) [סוטה קד ג. א.
ט] [פסחים קה, יז] ז"ל
ורסותן. רש"י, טו) ז"ל
בנמנות דף קה.

תורה אור השלם

1. והתחילתם אתם
לבניכם אהריכם לרשת
אתהו לעולם ברתם
תעבדו ובאחיכם בני
ישאל איש באחיו לא
תורגה בו בפרך:
ויקרא בה מו
2. פי עם קדוש אתה לך
אלהיך וברך ברוך ה'
להיות לו לעם סגולה
מכל העמים אשר על
פני האדמה:
בדרי יד ב
3. אך כל חרם אשר
יחרם איש לך מקל אשר
לו מאדם ובהמה
ומשפחה אהותו לא ימכר
ולא יגאל כל חרם קדש
קדשים הוא לך:
ויקרא בו כח

גליון הש"ס

גמ' מנחת הפקר נתנו בה.
ע"י שנת דף ד ע"א מדיה
וי אמרינן: שם מצוה
שאינו ע' פסחים דף נט
ע"א מוס' ד"ה אמי עשה
דמסא: שם ת"ש אך כל
הח"ב. ע"י עכ"פ דף כח
ע"א מדיה דמ"ר:

מוסף רש"י

וכפו את רבה ועשאה
בת חורין. מי שמהא
מותרת לעשא (יבמות טו).
מנהגה הפקר נהגו בה.
צמות. דלא היתה מיוחדת
לחכם ולא היתה משמרת
עמא (לקמן מג.) לפי שלא
היתה יכולה לעשא היתה
משמרת עמא ומטאס
בה, לפיכך כפו את רבה
למכרה (יבמות טו). ר"ע
אמר חובה. שאסור
לשחרר עבדו (סוטה ג.).
ומותבין אשמעתין. י'
לי להשיב על דברי [קדושין
א] הלדיה מוס'. אומר
מוטיב (מנחות טו.). אומר
אני אף הוא נותן דמי
עצמו ויוצא. כס
שקשאן למוכרין לאחרים כס
הס רשאס לקבל הכסף
מיד העבד עמא תמות
מכירה. מפני שהוא
כמוכרו לו. לעבד עמא
(לקמן גב.).

פסקי ר"ד

אמר רב יהודה כל
המשחרר עבדו עובר
בעשה שנאמר לעולם בהם
תעבודו כתיבי לעולם בהם
הוא רב יהודה כל
המשחרר עבדו עובר בעשה הוה כפיניא לה למרא וכתיב לה גיטא דחירותא אמר ליה רבא כי הא מורה רב יהודה משום אסורא אמר רב יוסף אמר רב המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרורו פי' יצא לחירות דקנין דמים שהיה לו עליו והפקירו הוא העבד קודם לכל אדם אבל קנין האסור אינו דבר דמטיל עליה שם הפקר הלכך לא פקע מיניה עד דכתיב ליה גיטא דחירותא: